

The application of broad row sowing method when row spacing was 30 cm favored to improve field seeds germination by 1,0-4,2%, to raise plant survivability by 1,8-2,5%, to increase leaf surface area according to development stages from 7 to 18%, to increase photosynthetic potential by 0,051-0,209 mln m² days/ha in comparison with row and broad row sowing method when row spacing was 45 cm.

The productivity of Romantika variety on the version of joint application of plowing and broad row sowing method when row spacing was 30 cm amounted 2,40 t/ha, that of Annushka variety – 2,22 t/ha and exceeded the index by 0,12-0,60 and 0,09-0,70 t/ha concerning other versions of the experiment. On the same version protein content for Annushka and Romantika varieties amounted 0,86 and 0,89 t/ha respectively. It is more than in other experiment versions by 0,03 and 0,04 t/ha respectively. Oil content in soy-bean seeds on this version was higher than that of other versions by 0,2-2/3 and 0,5-2,4% in accordance with varieties.

The profitability of Annushka and Romantika varieties on the version of plowing and broad row sowing method when row spacing was 30 cm amounted 111 and 125% respectively, the coefficient of energy effectiveness – 2,20 and 2,34.

Key words: soy-bean varieties, ripeness group, primary tillage, sowing methods, symbiotic and photosynthetic, productivity, crop capacity, seed quality, effectiveness.

УДК 633.1:631

О. В. Голік, канд. біол. наук

М. В. Капустян, мол. наук. співробітник

Інститут рослинництва ім. В. Я. Юр'єва НААН

(м. Харків, Україна)

ДЕЯКІ ПРОБЛЕМИ ФОРМУВАННЯ РЕГІОНАЛЬНОГО РИНКУ НАСІННЯ ПШЕНИЦІ ЯРОЇ

Надано методичні рекомендації доцільності реалізаційних цін та собівартості пшениці ярої для розширеного відтворення виробництва насіннєвого й товарного зерна.

Досліджено особливості регіонального ринку насіння зернових колосових культур, його вплив на стабілізацію зернового ринку, основні принципи його формування й розвитку, обґрунтовано обсяги виробництва і реалізації зерна пшениці ярої на регіональному ринку. У порівнянні з іншими країнами світу інвестиції, які залучаються державою у вітчизняну зернову галузь, є недостатніми. Це негативно впливає на формування обсягу вітчизняного ринку насіння основних зернових колосових культур.

Ключові слова: ринок зерна, пшениця яра, собівартість, прибуток, рентабельність.

Актуальність проблеми. Зернове господарство – основа аграрного виробництва, а рівень його розвитку є одним з найважливіших показників стану економіки України. Відомо, що пшениця завжди була й залишається основною продовольчою культурою, оскільки рівень виробництва зерна цієї культури гарантує продовольчу безпеку громадян,

а також гарантує фінансово–економічну стабільність аграрних товаровиробників.

Аналіз останніх досліджень. Для харчових галузей, що виробляють хлібобулочні, макаронні та борошняні кондитерські вироби, потрібне зерно твердих і сильних пшениць з підвищеним вмістом клейковини. У зв'язку з цим зусилля вітчизняних товаровиробників продовольчого зерна повинні бути спрямовані на поліпшення його якісних показників (вміст у сировині та харчових продуктах біологічно активних, корисних для харчування речовин) [1, с.14-20]. Цього можна досягти за рахунок збільшення виробництва зерна твердих та сильних пшениць з підвищеним вмістом білка і клейковини.

Виклад основного матеріалу. Дані про обсяги виробництва, площу та урожайність пшениці ярої в Україні та Харківській області наведено в табл. 1.

За період 2007-2013 рр. відмічено суттєве зменшення обсягів виробництва зерна пшениці ярої у сільгосп підприємствах України, зокрема Харківській області (майже на 50 %). Це сталося, в основному, через скорочення посівних площ і зменшення ефективності вирощування цієї культури, адже виробнича собівартість однієї тонни зросла майже вдвічі.

1. Обсяги виробництва пшениці ярої в сільгосп підприємствах України та Харківської обл., 2007 – 2013 рр.*

Показник	2007	2008	2009	2010	2010 р. до 2007р., %	2012	2013	2013 р. до 2007 р. ,%
В Україні								
Вироблено продукції, тис. т	449,7	514,6	528,8	670,8	149,2	386,0	212,1	47,2
Зібрана площа, тис. га	255,7	182,4	195,8	231,8	90,6	134,1	72,5	28,3
Урожайність, т/га	1,76	2,82	2,70	2,82	160,2	2,88	2,92	166,0
Виробнича собівартість, млн грн	295,9	365,9	390,7	328,8	111,1	468,7	268,2	90,6
1 тонни, грн	657,9	711,1	738,9	1088,7	165,5	1214,2	1264,7	192,2
У Харківській обл.								
Вироблено продукції, тис. т	13,2	12,8	7,2	5,8	43,9	9,6	6,4	48,5
Зібрана площа, тис. га	9,2	5,2	4,7	4,6	50,0	4,0	3,2	34,8
Урожайність, т/га	1,44	2,46	1,55	1,25	86,8	2,39	1,98	137,5
Виробнича собівартість, млн грн	9,8	7,7	8,0	8,3	84,7	13,7	8,9	91,0
1 тонни, грн	743,1	601,3	1117,9	1448,1	195,0	1418,1	1390,5	187,1

* Статистичні дані, згідно з формою 50-СГ станом на 01.01.2008-2014 рр.

Особливо це загострюється в умовах ринку й найважливішим об'єктом управління, який визначає стан і перспективи функціонування агроформувань, все більше стають витрати, які формують собівартість пшениці ярої.

Взагалі собівартість як комплексний показник має максимально синтезувати та у вартісній формі відображувати технологічні й організаційно-економічні умови виробництва відповідно до інтенсивного рівня розвитку господарства [2, 3].

Науковець М. Г. Лобас відмічає, що для цього потрібна далекоглядна державна політика, адже значні коливання урожайності зернових культур не завжди виправдані зі зростанням витрат на їх вирощування. У зв'язку з цим першим кроком до підвищення врожайності є поліпшення стану галузі насінництва, створення конкурентоспроможних сортів, контроль за порушенням сівозмін, вирішення питань матеріально-технічного забезпечення агроформувань [1].

Відомо, що конкурентоспроможність реалізованого насіння визначається багатьма факторами: попитом на сорт, посівними та врожайними показниками якості насіння, кон'юктурою ринку тощо.

Ринок пшениці ярої багатьох регіонів України й Харківської області формується переважно під впливом насінневих селекційних інновацій (сортів) харківської селекції (табл. 2).

2. Обсяги виробництва та реалізації насіння вищих репродукцій пшениці ярої в науково-селекційних підрозділах ІР ім. В.Я.Юр'єва НААН, 2009-2015 рр.

Роки	Обсяги насіння, т		% реалізації насіння
	надано на реалізацію	реалізовано	
2009	22,6	18,0	80,0
2010	28,7	9,3	32,4
2011	25,8	17,2	66,7
2012	90,5	67,2	74,3
2013	85,2	52,2	61,6
2014	72,8	63,6	87,4
2015	100,8	56,4	56,0
<i>У середньому за 2009-2015 рр.</i>	<i>60,9</i>	<i>40,6</i>	<i>66,6</i>
2015 до 2009 рр., рази	у 4,5 рази	у 3,1 рази	х

Дані табл. 2 свідчать про зростання обсягів виробництва насіння вищих репродукцій у 4,5 рази, а реалізації – в 3,1 рази. При цьому частка реалізації насіння становить майже 67 %, що є суттєвим результатом багаторічного впровадження селекційних інновацій на зерновому ринку.

Дослідники Ю. П. Воскобійник, О. Г. Шпикуляк, І. В. Камінський відмічають, що в сучасних умовах функціонування аграрних підприємницьких структур вирішальний вплив на ефективність управління мають фактори зовнішнього середовища, а внутрішні чинники відійшли на другий план [1, с.32-33].

На жаль, у більшості агроформувань ціни на зерно встановлюються умовно, без урахування додаткових витрат на його доробку, сортування, зберігання та збут, адже ці витрати визначаються умовно [5,6].

Динаміку середніх цін реалізації пшениці ярої за 2007–2013 рр. наведено в табл. 3. Так, середня ціна реалізації однієї тонни пшениці ярої в сільгосп підприємствах України в 2013 р. зросла на 82,5 %, а в Харківській області – у 2,4 раза.

3. Середня ціна реалізації 1 тонни пшениці ярої в сільгосп підприємствах України та Харківської області, 2007 -2013 рр.

Роки	Середня ціна реалізації 1 тонни в сільгосп підприємствах, грн/т	
	України	Харківської обл.
2007	860,9	853,4
2008	912,6	919,4
2009	899,0	995,5
2010	1198,1	1166,5
2011	1493,8	1532,7
2012	1509,4	1704,1
2013	1571,5	2049,4
2013 до 2007, (%; рази)	182,5	у 2,4 раза більше

Роль високопродуктивних та конкурентоспроможних сортів у стабілізації й перспективному розвитку рослинницької галузі є надзвичайно важливою, адже за рахунок збільшення урожайності й оптимізації витрат під час виробництва насіння пшениці ярої можна суттєво зменшити собівартість цієї культури.

За трирічними даними досліджень лабораторії селекції ярої пшениці IP ім. В.Я. Юр'єва НААН, при передачі сортів пшениці твердої ярої Харківська 39, Нащадок, Спадщина та сортів м'якої Харківської 30 до Державної служби сортовипробування було відмічено й зафіксовано рівень урожайності цих сортів відносно стандартів (табл. 4).

4. Перевищення за врожайністю сортів пшениці ярої над стандартом, згідно з результатами сортовипробування за період 1996-2012 рр.

Сорт	Роки випробувань	Врожайність сорту, т / га	Перевищення над стандартом, т / га
1	2	3	4
Пшениця тверда яра			
Чадо	1996-2000	2,86	0,36
Спадщина	2000-2003	2,82	0,24
1	2	3	4
Нащадок	2003-2005	3,33	0,82
Харківська 41	1997-1999	3,26	0,38
Пшениця м'яка яра			
Харківська 30	1997-1999	3,32	0,74
Героїня	1999-2002	2,51	0,48
Пшениця полба звичайна яра			
Голіковська	2010-2012	3,0	0

Дані табл. 4 вказують, що рівень урожайності вищенаведених сортів є вищим за стандарти від 0,24 до 0,82 т / га. Тому й до теперішнього часу вони мають попит у товаровиробників багатьох регіонів України.

На жаль, як відмічають багато вітчизняних вчених, генетичний потенціал врожайності нових сортів, які пропонуються товаровиробникам, використовуються в середньому на 30 – 50 %, при реально можливому – 70 – 80 % [7].

Для проведення ефективної сортозаміни й сортопоновлення в сільгоспприємствах Харківської області, науково–дослідними установами НААН та їх дослідними господарствами виробляється достатня кількість високопродуктивного насіння зернових колосових культур.

Таким чином, кожен етап створення, сортовивчення і збереження сорту рослин супроводжується кропіткою десятирічною роботою селекціонера-оригінатора сорту, державного і після реєстраційного сортовипробування у закладах експертизи Держсортслужби, що є основою збільшення обсягів виробництва зернової продукції, підвищення її якості та конкурентоспроможності як на внутрішньому, так і на зовнішньому ринках.

На жаль у сільгоспприємствах все частіше спостерігається порушення технологічної дисципліни, не дотримання строків сівби, використання не якісного посівного матеріалу тощо, що обумовлює різке зниження урожайності пшениці ярої. Все це призводить до недобору біологічного врожаю, зростанню прямих витрат вирощеної зернової

продукції, погіршення її якості. Тому першочерговим завданням для агроформувань на сучасному етапі є підвищення технологічного рівня виробництва зерна та своєчасне впровадження новітніх селекційних розробок.

Вітчизняні вчені П. Т. Саблук, В. Я. Амбросов, Д. І. Мазоренко, Г. Є. Мазнев та інші розробили й запропонували технології вирощування пшениці ярої для чотирьох рівнів ресурсного забезпечення агропідприємств: від варіанта мінімального необхідного переліку агротехнічних операцій до варіанта використання інноваційних високих технологій із застосуванням необхідного комплексу добрив і засобів захисту рослин [8].

Вони відмічають, що при високому рівні ресурсного забезпечення виробництва пшениці ярої, витрати на 1 т продукції є вищими майже на 20 %, у порівнянні з цим самим показником при низькому рівні. Це сталося за рахунок підвищення рівня врожайності до 5,0 т/га, що ще раз підтверджує важливість і правильність використання всіх технологічних операцій з одночасним упровадженням конкурентоспроможних селекційних інновацій.

З метою визначення ефективності при використанні високого рівня ресурсного забезпечення й конкурентоспроможних сортів пшениці ярої (див. табл. 3.4) на основі вищенаведеної собівартості рівня високого ресурсного забезпечення за 2008 р. [8] нами було визначено прибуток і рівень рентабельності за цими умовами (табл. 5).

При цьому важливим є врахування частки маркетингових витрат на реалізацію (технологічні прийоми, вартість тари, сервіс, реклама тощо), адже за результатами досліджень І. П. Пазія, Г. М. Бабаріки та Н. Ю. Єгорової ці витрати коливалися від 37 до 45 % [9, 10].

5. Розрахунок рівня та структури витрат при використанні високого рівня ресурсного забезпечення вирощування пшениці ярої сортів Нащадок, Чадо і пшениці полби звичайної ярої Голіковська, 2008 р.

Показники	Високий рівень ресурсного забезпечення			
	Витрати на 1 т продукції, грн			питома вага витрат, %
	Нащадок	Голіковська	Чадо	
<i>I</i>	<i>2</i>	<i>3</i>	<i>4</i>	<i>5</i>
Урожайність, т/га	3,33	3,0	2,86	x
Заробітна плата з нарахуваннями	12,4	13,8	14,4	1,0
Насіння	216,2	240,0	251,7	17,6
Мінеральні добрива	201,6	223,8	234,8	16,5
Засоби захисту рослин	38,8	43,1	45,2	3,1

Продовження табл. 5

ПММ	61,3	68,0	71,4	5,0
Електроенергія	0,1	0,2	0,2	0
Амортизаційні відрахування	139,0	154,3	161,9	11,3
Ремонт основних засобів.	40,0	44,4	46,6	3,2
Транспортні витрати	7,9	8,8	9,2	0,6
Плата за оренду земельних ділянок	42,9	47,6	50,0	3,5
Інші матеріальні витрати	40,5	45,0	47,2	3,3
1	2	3	4	5
Страхові платежі	46,3	51,4	53,9	3,8
Загальновиробничі витрати	31,1	34,5	36,2	2,5
Виробничі витрати всього (виробнича собівартість)	878,1	974,9	1022,7	71,4
Маркетингові витрати	351,2	390,0	409,1	28,6
Всього витрат на 1 т, грн	1229,3	1364,9	1431,8	100,0
Середня ціна реалізації, грн/т	912,6	912,6	912,6	x
Прибуток, грн	1809,6	1372,9	1178,2	x
Рівень рентабельності, %	147,2	100,6	82,3	x

У розрахунках, згідно з технологічними картами [8], передбачалося використання сучасної техніки і раціональне співвідношення ресурсів для забезпечення рівня урожайності сортів пшениці ярої Нащадок з рівнем урожайності 3,33 т/га, Чадо - 2,86 т/га та пшениці полби звичайної ярої Голіковська – 3,0 т/га.

Найвним є те, що навіть при високому рівні ресурсного забезпечення вирощування й з урахуванням маркетингових витрат (до 40 %) на реалізацію продукції, при урожайності пшениці ярої твердої 3,33 т/га прибуток становив 1809,6 грн, а рівень рентабельності – 147,2 %, відповідно при урожайності 3 т/га – 1372,9 грн та 100,6 %, а при урожайності 2,86 т/га – 1178,2 та 82,3 %. При цьому в структурі собівартості частка виробничих витрат становила 71,4 %, а маркетингові витрати – 28,6 %.

У сучасних умовах в агроформуваннях України застосовується традиційна (в деяких з них дуже застаріла) найбільш поширена вітчизняна техніка, частково вирішуються проблеми післязбиральної доробки та зберігання врожаю, що позбавляє їх можливості реалізувати товарне зерно пшениці ярої на вигідних умовах.

Нами було відмічено, що виробнича собівартість 1 т пшениці ярої в сільгоспприємствах України зросла в 2013 р. проти 2007 р. майже на 92,2 %. (див. табл. 1). Це призвело до зменшення прибутковості товаровиробників зерна й виключило їх можливість використовувати сучасну техніку та дороге якісне насіння. Тобто більшість агроформувань

використовує задовільний рівень ресурсного забезпечення, тому необхідно було б визначити ефективність при використанні цього рівня й конкурентоспроможних сортів пшениці ярої (див. табл. 3, 4), на основі вищенаведеної собівартості рівня задовільного ресурсного забезпечення за 2013 р. (див. табл. 1). Нами, за структурою витрат виробничої собівартості за 2013 р. (див. табл.5) було визначено прибуток і рівень рентабельності за вищенаведеними умовами (табл.6).

Дані таблиці ще раз підтверджують, що навіть при суттєвому зростанні витрат на виробництво пшениці ярої економічно виправданим є використання сортів з високою врожайністю. При цьому важливу роль відіграло підвищення середньої ціни реалізації в 2013 р. порівняно з 2008 р. на 72,2 %, що сприяло зростанню прибутку до 3213,9 грн, а рівня рентабельності – до 159,2 %.

6. Розрахунок рівня та структури витрат при використанні задовільного рівня ресурсного забезпечення вирощування пшениці ярої сорту Нашадок

Показник	Задовільний рівень ресурсного забезпечення 2013 р.	
	Витрати на 1 т продукції, грн	питома вага витрат, %
<i>1</i>	<i>2</i>	<i>3</i>
<i>Урожайність, т/га</i>	3,33	x
Заробітна плата з нарахуваннями	20,2	1,0
Насіння	355,3	17,6
Мінеральні добрива	333,2	16,5
Засоби захисту рослин	62,6	3,1
ПММ	101,0	5,0
Електроенергія	0,6	0
Амортизаційні відрахування	228,2	11,3
Ремонт основних засобів.	64,6	3,2
Транспортні витрати	12,1	0,6
Плата за оренду земельних ділянок	70,7	3,5
Інші матеріальні витрати	66,6	3,3
Страхові платежі	76,7	3,8
Загальновиробничі витрати	50,5	2,5
Виробничі витрати всього (виробнича собівартість)	1442,3	71,4
Маркетингові витрати	576,9	28,6
Всього витрат на 1 т, грн	2019,2	100,0
Середня ціна реалізації, грн/т	1571,5	x
Прибуток, грн	3213,9	x
Рівень рентабельності, %	159,2	x

Вищенаведені розрахунки щодо вирощування представлених конкурентоспроможних сортів пшениці ярої вказують, що в 2008 р. при високому рівні ресурсного забезпечення рівень рентабельності

становив від 82,3 до 147,2 %. Відповідно при задовільному рівні вирощування в 2015 р. цей показник збільшився до 159,2 %.

Отже, ефективно сформована система господарювання, в якій сконцентровані всі необхідні для цього фактори – від виробничих ресурсів до механізмів господарювання – забезпечує найкращі можливості для виробництва й реалізації продукції та досягнення максимального прибутку від господарської діяльності [11, С. 551-580].

Дослідження вітчизняних вчених–економістів показали, що нині держава не є максимально активним учасником регуляторних процесів, якщо оцінювати її політику відносно до безпосередніх виробників зерна, особливо дрібних. На жаль, протягом останніх років основними каналами реалізації пшениці традиційно залишаються інші канал (табл. 7).

7. Структура та ціни реалізації пшениці сільгосп підприємствам України та Харківської обл. за маркетинговими каналами, (2006, 2012-2013 рр.)*

Канал реалізації	2006 р.		2012 р.		2013 р.	
	питома вага каналів, %	ціни, грн / т	Питома вага каналів, %	ціни, грн / т	Питома вага каналів, %	ціни, грн / т
В Україні						
Переробним підприємствам	4,5	564,0	3,5	1574,4	3,8	1446,6
Населенню в рахунок оплати праці	4,0	453,2	0,4	1147,5	0,3	1108,7
Пайовикам у рахунок орендної плати	10,8	475,7	9,5	1284,3	9,4	1251,9
На ринку через власну торговельну мережу	10,4	503,1	4,7	1431,2	4,4	1326,7
<i>За іншими каналами</i>	<i>70,0</i>	<i>540,1</i>	<i>81,8</i>	<i>1588,9</i>	<i>82,1</i>	<i>1381,1</i>
За всіма каналами – в середньому	100,0	527,0	100,0	1550,2	100,0	1368,1
У Харківській області						
Переробним підприємствам	4,1	486,4	3,7	1569,0	3,1	1295,9
Населенню в рахунок оплати праці	2,5	413,6	0,2	1029,1	0,2	1019,1
Пайовикам у рахунок орендної плати	7,6	487,2	4,7	1403,2	4,9	1300,2
На ринку через власну торговельну мережу	3,3	457,1	0,9	1329,9	0,7	1212,8
<i>За іншими каналами</i>	<i>82,5</i>	<i>515,9</i>	<i>90,5</i>	<i>1540,9</i>	<i>91,1</i>	<i>1301,2</i>
За всіма каналами – в середньому	100,0	508,0	100,0	1532,7	100,0	1299,8

* Статистичні дані, згідно з формою 50-СГ станом на 01.01.2008-2014 рр.

Дані таблиці вказують, що з роками суттєво зросла частка реалізації пшениці іншими каналами (у 2013 р.-82,1% в Україні та 91,1 % у Харківській обл.), через які переважна кількість зерна реалізується товаровиробниками комерційним та іншим структурам за найвищими цінами порівняно з іншими маркетинговими каналами реалізації продукції; у межах від 5 до 10 % видається орендодавцям у рахунок орендної плати; суттєво скоротилася частка реалізації на ринку через власну торговельну мережу від 10 до 4 % в Україні та від 3 до 0,7 % в Харківській області; населенню в рахунок оплати праці частка знизилася – з 4 до 0,2 %.

Негативним є те, що постійно зростає частка реалізації пшениці іншими каналами, адже це призводить до поступової непрозорості зернового сучасного ринку, коли немає можливості мати чітке й прозоре уявлення про реальні канали збуту, руху зерна, цінову ситуацію тощо.

Висновки. Таким чином, основним питанням розвитку – регулювання ринку зерна пшениці є цінова ситуація та стабілізаційні заходи, які повинні реалізовуватись з боку держави. Але особливу увагу в сучасних ринкових умовах треба приділяти цілеспрямованому визначенню нових пріоритетів, перегляду структури виробництва пшениці ярої, створенню й упровадженню конкурентоспроможних сортів цієї культури, ураховуючи потреби внутрішнього та зовнішнього ринків зерна.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Витрати та ефективність виробництва продукції в сільськогосподарських підприємствах (моніторинг) / [Ю.П. Воскобійник, О. Г. Шпикуляк., І. В. Камінський та ін.]; за ред., Ю.П. Воскобійника.-К.: ННЦ ІАЕ, 2011.- 355 с.

2. Лобас М. Г. Розвиток зернового господарства України. / М. Г. Лобас. – К.,1997. – 447с.

3. Яковлева Ю. С. Собівартість продукції в умовах ринкових трансформацій [„Ринкова трансформація економіки постсоціалістичних країн: стан, проблеми, перспективи”], (Харків, 15 – 16 травня 2008 р.) / М-во аграр. політики, харк. націон. техн. ун–т ім. П. Василенка.– Х.: Харк. націон. техн. ун–т ім. П. Василенка, 2008.– С.324 – 326

4. Кирилюк С. В. Бюджетна підтримка аграрного сектору в світлі вступу України до СОТ / С. В. Кирилюк [„Ринкова трансформація економіки постсоціалістичних країн: стан, проблеми, перспективи”], (Харків, 15 – 16 травня 2008 р.)/ М-во аграр. Політики, Харк. Націон. Техн. Ун–т ім. П.Василенка.– Х.: Харк. націон. техн. ун–т ім. П. Василенка, 2008.– С.50 – 52.

5. Петриченко В. В. Ціновий механізм у створенні нових сортів озимої пшениці / В.В. Петриченко // Економіка АПК. - 2004. – № 9.- С. 110 – 113.

6. Приймачук Т. Ю. Ціни та економічна ефективність виробництва елітного насіння / Т.Ю. Приймачук // Вісн. аграр. науки. – 2005. - № 4. – С. 78 – 82.

7. Організація інноваційної та маркетингової діяльності в Інституті рослинництва ім. В. Я. Юр'єва / В.М. Тимчук, К.М. Скляревський, О.С. Сало, О.О. Кущенко, О.О. Садовий // Вісн. ЦНЗ АПВ Хар. обл. – Х.: IP ім. В. Я. Юр'єва, 2006. - № 4. – С.40 – 44.

8. Технології вирощування зернових і технічних культур в умовах Лісостепу України / за ред. П. Т. Саблука, Д. І. Мазоренка, Г. Є. Мазнева. – 2 – ге вид., доп. – К.: ННЦ ІАЕ, 2008. – 720 с.

9. Пазій І. П. Формування структури та сегментація ринку насіння зернових колосових культур як складових в системі маркетингової діяльності / І.П. Пазій, Г. М. Бабарика, Н. Ю. Єгорова // Селекція і насінництво. – Х., 2003. - № 87.- С. 158 - 167.

10. Пазій І. П. Формування маркетингових витрат у ланках системи насінництва зернових культур / І.П. Пазій, Г. М. Бабарика, Н. Ю. Єгорова // Економіка АПК. – 2005. - № 10. - С. 101 - 104.

11. Інноваційні ресурсозберігаючі технології: ефективність в умовах різного фінансового стану агроформувань: [монографія]/ за ред. проф. Г.Є. Мазнева. – Х.: Майдан, 2014.-592 с.

*Стаття надійшла до редакції
12.10.2015*

О. В. Голик, канд. биол. наук

М. В. Капустян, млад. науч. сотрудник

Институт растениеводства им. В.Я. Юрьева

г. Харьков, Украина

Некоторые проблемы формирования регионального рынка семян пшеницы яровой

Представлены методические рекомендации цен реализации и себестоимости пшеницы ярой для расширенного обновления производства семенного и товарного зерна.

Изучены особенности регионального рынка семян зерновых колосовых культур, его влияние на стабилизацию зернового рынка, основные принципы его формирования и развития, обоснованы объемы производства и реализации зерна пшеницы яровой на региональном рынке. По сравнению с другими странами мира инвестиции, которые вкладывает государство в отечественную зерновую отрасль, недостаточны. Это отрицательно влияет на формирование отечественного рынка семян основных зерновых колосовых культур.

Ключовые слова: рынок зерна, пшеница ярая, себестоимость, прибыль, рентабельность.

O. V. Golik, candidate of biological sciences

M. V. Kapustyan, research worker

Plant Production institute nd. A V.Ya. Yuryev of NAAS

Kharkov, Ukraine

Some Problems of Spring Wheat Regional Market Formation.

Recommendations on feasibility of selling prices and prime cost of spring wheat for expanded reproduction of seed and marketable grain are given.

Peculiarities of the regional market of spiked cereal seeds, its influence on stabilization of the grain market, basic principles of its formation and development were investigated; spring wheat production and sales volumes in the regional market were rationalized.

Compared to other countries, investments that are mobilized by the state in the domestic grain industry are insufficient. This is proven by the complexity and untimely implementation of innovative projects in industry by manufacturers, without mentioning their entry into to the global market. All this negatively affects the volume of the domestic market of seeds of the major spiked cereals compared with foreign countries.

Key words: grain market, spring wheat, prime cost, revenue, profitability

УДК: 635.07:635.127:631.811.98

С.А. Вдовенко, д-р с.-г. наук, доцент

Є.В. Кожухар, аспірант

Вінницький національний аграрний університет

(м. Вінниця, Україна)

ФОРМУВАННЯ ВРОЖАЙНОСТІ РІПИ ЗАЛЕЖНО ВІД ЗАСТОСУВАННЯ БІОПРЕПАРАТІВ

Дослідження з вивчення формування врожаю ріпи за використання біопрепаратів Азотофіту-р і Фітоциду-р проводили в умовах Правобережного Лісостепу України. У результаті застосування біопрепаратів для рослин створюються кращі умови розвитку і формування загальної врожайності. Основні фази росту й розвитку рослини спостерігали на 3–5 діб раніше. Більшою масою характеризувались коренеплоди за використання Азотофіту-р, їхня середня маса становила 146 г. Обробка рослин під час вегетації Азотофітом-р підвищила врожайність коренеплодів до 15,9 т/га, а від застосування Фітоциду-р показник врожайності перевищував контроль на 3 %. Зазначені біопрепарати забезпечили отримання товарності коренеплодів ріпи до рівня 73–76 %.

Ключові слова: ріпа, біопрепарат, ріст, розвиток, маса, діаметр, листки, урожайність, товарність.

Постановка проблеми. У результаті вступу України до Світової організації торгівлі та приєднання до європейських структур перед агропромисловим виробництвом постали завдання щодо подальшого розвитку галузі. Споживання свіжих овочів в Україні забезпечується за рахунок запровадження адаптивних технологій вирощування та поши-